

Gunstig perspectief voor ontwikkelings- landen

De Wereldbank is van mening dat veel ontwikkelingslanden in de jaren negentig een aanhoudend krachtige economische groei te zien zullen geven. Meer algemeen wordt voor de rest van het lopende decennium een aanhoudende groei van de wereld-economie voorzien die gepaard gaat met een scherpe toename van de wereldhandel, lage grondstoffenprijzen en een bescheiden inflatie. Voor de geïndustrialiseerde wereld wordt de komende tien jaar een gemiddelde jaarlijkse groei van 3% voorzien en voor de ontwikkelingslanden van 6%, waarmee het gemiddelde voor de wereld op 3,3% uitkomt.

De goede vooruitzichten voor veel ontwikkelingslanden worden in de hand gewerkt doordat deze in toenemende mate een integraal onderdeel van het wereldhandelssysteem uitmaken. De liberalisering hebben ertoe geleid dat de economische groei in de ontwikkelingslanden sinds 1990 2,5 procentpunt hoger ligt dan in de geïndustrialiseerde wereld. Een trend die volgens de Wereldbank zal aanhouden. Overigens vormt dit voor de geïndustrialiseerde wereld een goede opsteker, daar de exportmogelijkheden hierdoor gestimuleerd worden. De exportgroei die veel geïndustrialiseerde landen in de voorgaande jaren realiseerden is voor een flink deel te danken aan de uitvoer naar ontwikkelingslanden, waar inmiddels 25% van de export naar toe gaat tegenover 20% aan het eind der jaren tachtig. Uitgedrukt in groei van het inkomen per hoofd van de bevolking zijn de verwachtingen van de Wereldbank vooral hooggespannen voor de landen in Zuidoost-Azië en Oost-Europa.

De Amerikaanse economie toont inmiddels duidelijke afkoelingsverschijnselen. In het eerste kwartaal zal de groei uitkomen op ongeveer 2,5% volgens de meeste ramingen, ten opzichte van de zeer forse 5,1% in het vierde kwartaal van 1994. De industriële productie daalde in maart met 0,3%, na een marginale stijging met 0,1% in februari. De gemiddelde capaciteitsbenutting daalde als gevolg hiervan van 85,4% tot 84,9%. De werkgelegenheid, buiten de landbouw, stijgt nog steeds, maar de groei van het aantal banen neemt af. In maart kwamen er 203.000 banen bij, vooral geconcentreerd in de dienstensector. Door een hoger arbeidsaanbod steeg de werkloosheid licht van 5,4% tot 5,5%. De ontwikkelingen in de laatste maanden maken duidelijk dat de werkloosheid rond dit niveau zijn diepste punt in de conjunctuurcyclus heeft bereikt. De vertraging van de economische groei is misschien nog wel het duidelijkst te merken aan de ontwikkeling in de woningbouw. Het aantal in aanbouw genomen woningen daalde in maart met 7,9% en het voor seizoen gecorrigeerde aantal van 1,21 miljoen in aanbouw genomen woningen ligt inmiddels 19,2% lager dan een jaar geleden.

Scherpe daling handelstekort

Nadat de stijgende lijn die het Amerikaanse handelstekort de voorgaande jaren vertoonde eind vorig jaar leek af te buigen, leverde januari een pijnlijke verrassing op met een tekort van bijna \$ 12 mrd. Dit werd vooral veroorzaakt door het nagenoeg stilvallen van de export naar Mexico als gevolg van de financiële crisis in dat land. Ook in februari was er nog sprake van een Mexico-effect, maar het totale handelstekort liet een onverwacht grote daling zien tot \$ 9 mrd. De export blijkt in februari te zijn toegenomen met 2,7%, terwijl de import is gedaald met 2,4%. Met het afzakken van de Amerikaanse economische groei en het aantrekken van de groei elders zal de tekortpositie geleidelijk kunnen verbeteren.

Het politiek zeer gevoelige handelstekort met Japan daalde voor de vierde maand achtereenvolgens. De spanning tussen beide landen is hierdoor niet afgenomen. Integendeel, het handelsconflict heeft zelfs een nieuw hoogte-

punt bereikt en de VS dreigen met sancties als er niet voor eind april een akkoord wordt bereikt over de vergroting van de exportmogelijkheden voor Amerikaanse auto's naar Japan. Ondertussen beschuldigt Japan de VS ervan de lage koers van de dollar als drukmiddel in de onderhandelingen te gebruiken.

Onrust in Japan

De Japanse autoriteiten hebben de effecten van een dure yen lang gebatelliseerd, maar inmiddels wordt in Japan breeduit gediscussieerd over de recente scherpe stijging van de yen-koers. De verdere aantasting van de Japanse concurrentiepositie komt op een bijzonder slecht moment. Met moeite schudt Japan de gevolgen van de 'zeepbel-economie' van het eind van de jaren tachtig van zich af. De prijzen op de aandelen- en vastgoedmarkten zijn scherp gedaald en de banken hebben omvangrijke debiteu-

**F van Lanschot
Bankiers nv**

SINDS 1737

renverliezen moeten incasseren. De toenmalige investeringshause heeft ertoe geleid dat het bedrijfsleven nog steeds ruim in het jasje zit. Voor het opvoeren van investeringen bestaat dus weinig aanleiding, waardoor de economie een impuls mist. De enige uitzondering hierop vormt de regio Kobe waar omvangrijke herstelwerkzaamheden nodig zijn als gevolg van de aardbeving eerder dit jaar. Ook de Japanse consument houdt na de excessen van de jaren tachtig de hand op de knip en gebruikt zijn flink gestegen koopkracht welhaast uitsluitend om meer te sparen.

De vrees dat de Japanse economie in zware problemen zal belanden wanneer de huidige kracht van de Japanse yen aanhoudt neemt hand over hand toe. Met de disconto-

(Vervolg op blz. 412)

(Vervolg van blz. 409)

verlaging van driekwart procentpunt tot 1%, heeft de Japanse centrale bank heel wat van zijn kruis verschooten. De Japanse regering lijkt daarenboven over te weinig daadkracht te beschikken om de problemen aan te pakken. De beurs heeft de moed laten zakken en de Nikkei aandelenindex staat inmiddels rond de 17.000, ten opzichte van een niveau van even onder de 40.000 aan het begin van het decennium. De lage koersen hebben de vermogenspositie van de financiële instellingen verder onder druk gezet en de waarde van de buitenlandse activa is door de koersstijging van de yen eveneens afgenomen. De zwakte van het financiële bestel vormt aldus een extra complicatie bij de macro-economische problematiek.

Duitse werkloosheid hoog

De Duitse economie zal dit jaar met ongeveer 3% kunnen groeien, maar in 1996 zal de groei iets lager uitkomen, mede als gevolg van de sterke waardestijging van de Duitse mark ten opzichte van de meeste andere belangrijke valuta's. Dit is een van de conclusies van zes toonaangevende Duitse onderzoeksinstituten in een gezamenlijk rapport over de Duitse economie. Hiermee worden de sombere voorspellingen die enkele weken geleden de ronde deden enigszins weersproken. De export zal dit jaar nog met 8,5% toenemen, maar volgend jaar zal de groei lager uitkomen als gevolg van de sterke appreciatie van de mark. Ronduit pessimistisch zijn de instituten over de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Het aantal werklozen neemt dit jaar weliswaar af van 3,7 miljoen tot 3,5 miljoen, maar een verdere daling zit er niet in. De werkloosheid blijft daarvoor rond de 9% steken. In dit verband hekelen zij de recent afgesloten cao's, die een veel te grote loonstijging inhouden. De sterke mark heeft ook voordelen. Otmar Issing van de Bundesbank verwelkomt de stijgende koers van de Duitse mark die bijdraagt tot een lagere inflatie en bovendien oververhitting van de Duitse economie voorkomt, zo meent hij. Het Daimler Benz bestuur heeft andere gevoelens hierbij en heeft haar winstverwachting voor dit jaar bijgesteld van een aanvankelijke stijging

met 30%, tot een gelijkblijvend niveau, waarbij overigens ook de recentelijk afgesloten cao's een rol spelen. Daimler-dochter DASA heeft inmiddels te kennen gegeven serieus te kijken naar het verleggen van de productie naar landen met zwakkere valuta's.

Nederlandse industrie bloeit

De Nederlandse industrie heeft vooral nog weinig te lijden van de valuta-perikelen die ook de Nederlandse gulden erg duur hebben gemaakt. Nadat de industrie in januari 11% omzetgroei kon melden ten opzichte van dezelfde periode in 1994, lag dit percentage in februari weer op een vorstelijke 10%. Vooral de buitenlandse afzet doet het goed met een toename van 12%. Voor het binnenland gold een groeipercentage van 7. Bij sommige sectoren is sprake van spectaculaire omzetstijgingen. De chemische industrie liet bij voorbeeld een omzetgroei zien van 26%, waarvan overigens de helft het gevolg is van prijsstijgingen. Omzetstijgingen van boven de 20% waren er ook in de bouwmaterialen-, papier-, en metaalindustrie. In de consumentensfeer lag het beeld daarentegen anders. Zo daalde de omzet in zowel de kleding als de leder- en meubelindustrie.

Overheidsschuld daalt in 1996

Minister Zalm van Financiën voorziet een meevaller van f 2 mrd in de uitgaven voor de sociale zekerheid. De meevaller is vooral het gevolg van de daling van het aantal WAO-uitkeringen. Hiertegenover zijn er ook tegenvallers te verwachten, onder meer door hogere uitgaven voor het asielbeleid en lagere aardgasbaten. Zalm dringt er echter op aan deze te compenseren door een terughoudend uitgavenbeleid bij de verschillende ministeries. Indien de totale uitgaven binnen de begroting kunnen worden gehouden daalt het financieringsstekort dit jaar tot 3,6% van het bbp en in 1996 tot 2,9%. Hierdoor kan de staatsschuld in 1996 voor het eerst sinds tijden een bescheiden daling laten zien van 78,8% tot 78,4% van het bbp. In de Miljoenennota was nog een stijging voorzien tot 80,9%.

Deze bijdrage is ontleend aan de tweewekelijkse publikatie *Beleggen met Van Lanschot*.